

מֵאֵן דִּנְפָח, מֵתוֹכּוֹ נִפְח

כתב ר' צבי אלימלך שפירא מדינוב, בספר **אגרא דפרקא**, סימן רעא:
נשמות ישראל הם כביכול מעצם אלקות ית"ש, בסוד **ויפח באפיו נשמת חיים**, מאן דנפח, מתוכיותו נפח.

ובספרו **רגל ישרה**, ת יט, הוא כותב:
ונשמת ישראל נאמר עליהם **ויפח באפיו נשמת חיים**, ומאן דנפח, כביכול, מתוכו נפח.

הנה מאמר זה הובא בהרבה ספרים ומטו לה בשם **הזוהר**, אך בזוהר ובתקונים שבידינו לא מצאנוהו. וכמדומה שהובא לראשונה בפירוש רמב"ן לבראשית ב ז:

ויפח באפיו נשמת חיים [...] היא רוח השם הגדול, מפיו דעת ותבונה [לה"כ משלי ב ו], כי הנופח באפי אחר, מנשמתו יתן בו.

וראה דברי ר' יוסף ג'יקטילה בביאורו **למורה הנבוכים** (נדפס בתוך: **שאלות להחכם כה"ר שאול הכהן זלה"ה**, שאל מאת החכם הכולל, שר וגדול בישראל, הפילוסוף האלהי, אדון יצחק אבראבנאל זלה"ה), ויניציאה **שלד**, דף כד ע"ב:

ואע"פ שהרב רבינו משה ברבי נחמן אמר, כי הנשמה מאתו יתברך, ואמר **כל הנופח, מרוחו הוא נופח** [...] אך היתה דעת רבותינו ז"ל וכל הנכנסים לאמתיות, כי הנשמה היא מן הדברים הקרובים לשם ית' [אך אין לומר שהיא מעצמותו ממש].

והנה בספר **גליא מסכת**, ח"ב (ווילנא תרה, דף 16) כותב ר' דוד מנאוהארדאק:

והרמב"ן ז"ל כתב על קרא **ויפח באפיו נשמת חיים**: מאן דנפח, מן דיליה נפח וכו' [עי' שם אריכות דברים].

נסוח זה זכור היה למחבר ממקורות אחרים.

בספר הפליאה לבראשית (דף יב ע"א):

ויפח באפיו נשמת חיים, מי שנופח, משלו הוא נופח.

והרמ"ק, בספר הפרדס (שער עשר ולא תשע, פרק ה, דף ד ע"ג) כותב:

כאומרו ויפח באפיו. כל הנופח, מעצמותו הוא נופח.

ובספרו שיעור קומה (פרק נא, דף 109 ע"א) כותב רמ"ק:

... ומעצמותה נפח נשמה באדם, כדפירש הרמב"ן זלה"ה, הנופח, מעצמותו נופח.

ובספר עמק המלך (שער עולם התוהו, סוף פרק לא, דף כ, ראש ע"ב; שער קרית ארבע, פרק קנב, דף קכא ע"ד):

וכל הנופח, מעצמותו הוא נופח.

דומה, שלקח מרמ"ק.

אבל במקום אחר (שער רישא דזעיר אנפין, פרק י, דף קכז ע"ג) הוא אומר:

שנאמר ויפח באפיו נשמת חיים, ואח"כ כל הנופח, מעצמותו הוא נופח.

נראה, שכאן המקור לדברי הג"ר אריה לייב ב"ר יוסף הכהן בהקדמת ספרו **שב שמעתתא**:

סיפר להם (הקב"ה למלאכים) איך הוסיף לו (לאדם) חלק עצמותו. **כמאמר ז"ל על פסוק ויפח באפיו. כל הנופח, מעצמותו נופח.** ומבואר בכתבי האר"י. כשהאדם פוגם במצות ה' בחטאיו, חלק האלהי ישוב למקומו הראשון. ולא יתן כבודו לאחר, וסר צלו מעליו וכו'. עי' שם.

אף המקובל ר' שבתי שפטל בר' עקיבא הלוי הורו"ץ מפראג, שקדם לבעל **עמק המלך**, לקח מן הרמ"ק את אשר כתב בספרו **שפע טל** (הקדמה, דף ד ע"ג):

והוא ידוע, כל הנופח, מעצמותו הוא נופח.

כשנה לפני הופעת הספר **שפע טל** נדפס ספר **נשמת אדם**, לר' אהרן שמואל מקרמניץ (האנווא שטא), ושם, פרק ב (במהדורת ירושלים **תשמט**, דף נז) אנו קוראים:

מה שאמר **ויפח באפיו נשמת חיים** הוא נגד הנשמה, שהיא מנפחת פיו יתברך, והוא נגד עולם האצילות, כי **כל הנופח, מעצמותו הוא נופח**, ומרוחו אשר בקרבו יתן בו.

ועשרים ושנים שנה קודם לכן נדפס [בתוך ספר **קול בוכים**, ויניציאה **שמט**] ספר **קנות סתרים**, על מגילת איכה, לר' אברהם ב"ר מרדכי גלאנטי, תלמיד הרמ"ק, ובסופו (בדף קה ע"ג) כותב המחבר:

... כדאיתא [בזוהר] בפ' ויחי, דף [— — —] רכא [סוף ע"ב ...] וכד אתקריבו [ימי האדם] קמיה למיעל בחושבנא, מית ברנש ואתיב קב"ה רוחיה ליה, ההוא הבל דאפיק ונפח ביה אותבי' לקמיה [לפנינו: לגביה] וכו'. והוא, **כי כל הנופח, מעצמו הוא נופח**, וכמו כן ביצירת האדם נאמר **ויפח באפיו נשמת חיים**, ומי שבחיו נדבק בקונו בכל דרכיו, בשעת פטירתו תחזור הנפיתה אל הנופח. וזהו **והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה** [קהלת יב ז] — — — [עי' שם, שהאריך עוד].

וכתב רז"ש, בספרו **ליקוטי אמרים** (תניא), פרק ב:

וכמ"ש בזהר, מאן דנפח, מתוכיה נפת. פירוש מתוכיותו ומפנימיותו.

וכן באגרת הקדש, פרק טו:

ועל פי מאמר הזהר, על פסוק **ויפח באפיו נשמת חיים**, **מאן דנפח, מתוכיה נפח**.

אבל בפרק יב (דף קיח, סוף ע"א) הובא בסתם:

כמו שכתוב **ויפח באפיו כו'**, ואתה נפתתה בי, ומאן דנפח כו'.

וכן באגרת התשובה (פרק ד-ה, עמ' 186–190, תוך אריכות דברים בנושא זה) הובא המאמר בסתם:

כדכתיב **ויפח באפיו נשמת חיים**, ומאן דנפח, מתוכו נפח (סוף עמ' 186).

ואילו במאמרי אדמו"ר הזקן — אתהלך — לאזניא (ניו-יורק תשיח, עמ' קה):

כי **מאן דנפח, מתוכו נפח**, כמו שכתוב **ויפח באפיו**, על דרך שאמרו חז"ל על פסוק **ויפח באפיו נשמת חיים**, דמאן דנפח, מתוכו נפח.

ונראה, שעל יסוד דברי התניא כתב ר' מרדכי לונשטיין, בספרו **נפש הגר**, על **תרגום אונקלוס לבראשית** (פיעטרקוב **תרסו**, סוף עמ' 29):

וכמו דאיתא בזוה"ק מאן דנפח, מדיליה נפח.

אך אני בעניי לא מצאתי מאמר זה בזוהר.

ואף בספרי רבו, המגיד ממזריטש, הובא המאמר בסתם:

וכל הנופח, מתוכו ומעצמותו נופח (אור תורה, וישלח, ברוקלין תשלג, דף טז ע"א).

כל נפח, מתוכו נפוח (תהלים, דף 140 ע"ב [וצ"ל: **כל נופח, מתוכו נופח**!]).

כל הנופח, מעצמותו הוא נופח רוח חיים (הקדמת לקוטי אמרים – מגיד דבריו ליעקב).

על דרך ויפח באפיו נשמת חיים, כי כל הנופח, מתוכו הוא נופח. פירוש, מלבו (לקוטי אמרים, מהדורת קוהן, סימן ריא, דף עג ע"א; מהדורת "אוצר החסידים", סימן רא, דף 100 ע"ב; מהדורת שץ, סימן קנב, עמ' 251).

מתלמידי הבעש"ט יש להוסיף את ר' יעקב יוסף הכהן מפולנאה, בספרו **צפנת פענח**, פרשת וארא (קארעץ **תקמב**, דף יט ע"ב):

שהנשמה מעצמותו יתברך נפח באדם, שנאמר **ויפח באפיו נשמת חיים**.

ומפורש יותר בפרשת תרומה (דף ע ע"ד):

אמנם הצורה היוצא מעולם האחדות מעצמותו ית', שנאמר **ויפח באפיו נשמת חיים, וכל הנופח, מעצמותו נופח** וכו'.

ובהקדמת נזיר ה' (לבוב **תרכט** = **היכלי שן**, לר' שמואל נחום הלוי רוזנפלד מליזנסק, לבוב **תרמט**, דף עו) הובא בשם רבינו הרר"ש [הרבי ר' שמלקה מניקלשבורג]:

והקב"ה זורק בו נשמה [נדה לא]. והיא חלק אלקי ממעל, **כמאמרם ז"ל** על הפסוק **ויפח באפיו נשמת חיים** [בראשית ב ז] **הנופח, ממה שבתוכו נופח**.

ובספר **ערבי נחל**, לר' דוד שלמה איבשיץ, שלח, דרוש ג (ירושלים **תשנג**, חלק ב, דף שיד ע"ב):

... הנשמה שהיא חלק אלוה ממעל, **כל הנופח, כביכול מעצמותו נופח**...

ובספר **ישמח משה**, מקץ, ד"ה והנה:

והנה כל נשמת רוח חיים של אדם נאצל מן אלהים, כאמור **ויפח באפיו נשמת חיים, ודרשו רז"ל כל הנופח, כביכול, מעצמו נופח** (מהדורת אשכנזי, ברוקלין **תשנח**, דף תלז ע"ב).

וקודם לכן (ע"א):

ויש כח ברוח אלהים אשר באדם, כמו שנאמר **ויפח באפיו נשמת חיים, ואמרו רז"ל כל הנופח, כביכול, מעצמותו הוא נופח**.

וכתב ר' חיים הלברשטם מצנז, בספרו **דברי חיים**, פרשת יתרו (דף צא, סוף ע"א):

והנה באמת עבודת ישראל מגיע עד שמ[ת] בטלים ממש ודבוקים כביכול בעצמותו [...] **וכמ"ש במדרש, כביכול מעצמו נופח נשמת אדה"ר וכו'.**

ובספר **תוצאות חיים** (פאדגורזע **תרנט**, דף 14 ע"א) ציין המחבר, ר' עקיבא הכהן ליבער, **לפרקי רבי אליעזר**, פרק יא, אך שם לא נאמר אלא: מה עשה הקב"ה, נפח ברוח נשמת פיו וזרק בו נשמה, שנאמר **ויפח באפיו נשמת חיים**. ואולם אין ספק בדבר, שכונת בעל **דברי חיים** למאמרנו זה.

שבתי וראיתי, שהמחבר עצמו מעיד על כונתו, שכן הוא כותב בפרשת לך לך (דף ח, ראש ע"ב):

אולם נפש אלוקי הוא חלק אלקי כביכול, **כמאמר המדרש כל הנופח, מעצמו נופח**. ומקרא מלא דבר הכתוב **ויפח באפיו**.

ומצאנו את המאמר בעוד ארבעה מקומות בספר **דברי חיים**:

בפרשת **כי תבא** (דף רעג, סוף ע"א):

... האדם שנאמר בו **ויפח באפיו, ואמרו חז"ל כל הנופח, מעצמו נופח**.

ובפרשת **נצבים** (דף רפז ע"א):

... נאמר באדם **ויפח באפיו, ומבואר בספרים הקדושים שכל הנופח, מעצמו נופח**.

ולראש השנה (דף ט, סוף ע"א):

והנה ידוע שכתב בזוהר הקדוש על ויפח באפיו, כביכול, הנופח, מעצמו נופח.

ולראש השנה (דף יג, ראש ע"ב):

והנה מבואר ויפח באפיו, דהנופח, כביכול, מעצמו נופח.

ובספרי ר' צדוק הכהן מלובלין מצאתי את מאמרנו בשלשה מקומות:

ומאן דנפח, מתוכו נפח ומפנימיותו (רסיסי לילה, לובלין תרסג, דף 114 ע"א).

... הנשמה היא במוח, והיא מהש"י, כמ"ש ויפח באפיו וגו' מאן דנפח כו' (מחשבות חרוץ, פיעטרקוב תרעב, דף 4 ע"א).

... שורש כל הנפשות בישראל למעלה מעלה, דמאן דנפח, מתוכו נפח ומפנימיותו (ישראל קדושים, לובלין תרפח, דף 99, סוף ע"ב).

ונסיים בדברי ר' פינחס אליהו ב"ר מאיר מווילנא, בספר הברית, חלק א, מאמר יא, פרק י:

אמנם הנפש של האדם ורוחו נשאר נצחי וקיים לעד לעולם, ושב אל השמים למקומו [— — —] כי היא באה מן ה' מן השמים, כנאמר ויפח באפיו נשמת חיים; לא אמר וישם באפיו אלא ויפח באפיו, וכל הנופח מעצמותו נופח, כביכול — — —